

Joca Zurc

Etika, bioetika in šport – odmevna 2. mednarodna konferenca

Zagreb in Varaždin, 22. in 23. marec 2019

Hrvaški kolegi filozofije športa so nas prijetno presenetili in ob koncu meseca marca 2019 uspešno organizirali že 2. mednarodno znanstveno konferenco, namenjeno aktualnemu dogajanju in novitetam na področju bioetike v športu. Osrednji namen konference je bila vzpostavitev mednarodnega interdisciplinarnega dialoga o bioetičnih problemih sodobnega športa ter promocija etike in bioetike v športu kot samostojnih znanstvenih disciplin na področju jugovzhodne Evrope. Bioetična perspektiva v športu je bila obravnavana na temeljih filozofije športa, ki je mlado interdisciplinarno področje v znanosti in se

razvija v tesnem sodelovanju med filozofijo in kineziologijo ter prenaša znanja tudi iz drugih sorodnih ved, ki zadevajo vprašanja športa in gibalne aktivnosti, kot so antropologija, pedagogika, sociologija, zgodovina, medicina in metodologija. Konferenca bioetike je združila 25 izbranih vabljenih raziskovalcev, profesorjev in strokovnjakov iz Hrvaške, Slovenije, Srbije, Bolgarije in Francije. Osrednji iniciator programskega in organizacijskega odbora konference je bil prodorni hrvaški filozof športa, g. Matija Mato Škerbić, prof. šp. vzg., dolgoletni športni pedagog, danes raziskovalec, učitelj in filozof športa na Univerzi v Zagrebu.

Program konference, ki je potekal v izvedbi inovativne ter nadvse gostoljubne organizacije, se je prvi dan odvijal v prostorih Centra odličnosti za integrativno bioetiko v Zagrebu in drugi dan v čudovitem ambientu Herzerjeve Palače mestnega muzeja v Varaždinu. Prevoz udeležencev med obema krajema izvedbe je bil organiziran. Na poti pa dragocena dodatna priložnost za druženje in spoznavanje, vzpostavljanje novih povezav ter dogovarjanje o skupnih projektih v prihodnje. Program konference je postregel z visoko kakovostnimi prispevki različnih vidikov bioetike v športu, in sicer vse od fair playa in vprašanj dopinga v športu, vključno z izboljšanjem funkcij možganov in nevrodopinga, konfliktov interesov športne medicine, preko bioetičnih vprašanj enakopravnosti žensk v športu kot so preverjanje spola, genetsko testiranje, legalna sredstva za izboljšanje športnih rezultatov in vpliv športne tehnologije, pa vse do vprašanj instrumentalizacije športnikov, psihoanalize v športu, iskanja smisla, vrlin in religije v športu, filozofije planinstva, joge, juda in boksa, ter zgodovine filozofije športa, etike in bioetike.

Delegacije slušateljev so prihajale iz visokošolskih institucij, kjer se razvija bioetika v športu, kot so kineziološke fakultete/ fakultete za šport, športno vzgojo in zdravje, filozofske, pedagoške, teološke in medicinske fakultete, inštituti za integrativno bioetiko, družboslovne in zgodovinske študije ter protidopingne agencije. Najštevilčnejša je bila hrvaška delegacija, katerih devet članov je prihajalo iz Zagreba, Varaždina, Reke, Osijeka in Splita, s šestimi predstavniki je sledila Srbija, štiri udeleženci so prihajali iz Slovenije, dva iz Francije ter po ena predstavnica iz Bolgarije in Češke. Ob povabilu evropskim slovanskim regionalnim

Slovenski predstavnici z glavnim pobudnikom in organizatorjem konference pred konferenčno dvorano v Varaždinu (od leve proti desni: izr. prof. ddr. Joca Zurc, g. Matija Mato Škerbić, red. prof. dr. Olga Markič)

partnerjem so organizatorji na konferenci gostili tudi dve svetovni avtoriteti na področju filozofije in etike športa. Kot vabljeni predavatelja sta nastopila profesor dr. Jim S. Parry iz Karlove Univerze v Pragi (Češka) in profesor dr. Michael J. McNamee iz Swansea Univerze v Veliki Britaniji (Wales). Oba vabljeni akademika sta bila med ključnimi iniciatorji in ustanovitelji Britanskega združenja za filozofijo športa kot prvega na evropskem kontinentu, sodelovala sta pri ustanovitvi znanstvene revije »*Sport, Ethics and Philosophy*« ter sta avtorja uglednih knjig na področju etike v športu, ki so izšle pri založbi Routledge. Profesor McNamee se je v uvodnem predavanju posvetil razpravi na temo konfliktov interesov v športni medicini. Izpostavil je pomanjkanje definiranosti medicinske etike in nejasne vloge zdravnikov v odnosu do športnika. Na primeru intervjujev z zdravstvenim osebjem v angleški Premier ligi je predstavil potencialne konflikte, ki se lahko pojavijo na področju medicine športa. V zaključku je poudaril, da bi morala biti primarna dolžnost zdravnika zagotavljanje zdravja športnika, kateri naj se vse ostale dolžnosti (tudi nasprotujoče) sekundarno podredijo. Profesor dr. Jim S. Parry pa je v zaključnem predavanju konference pozornost namenil izredno aktualnemu vprašanju o vplivu tehnologije na spreminjanje športa. Predlagal je tri ključne kriterije pri odločitvi, ali velja v športu sprejeti in uvesti določeno novo tehnološko iznajdbo, in sicer: 1) vloga pravil v športu, 2) razlikovanje med konstitutivnimi in regulativnimi pravili športa, ter 3) priznanje »notranje vrednosti« športa kot družbene prakse. Predavatelj je sklenil svojo razpravo z mislijo, da je uvedba nove tehnologije v športu neobhodno povezana s spremembo njegovih konstitutivnih pravil, zato bi kot taka morala biti evalvirana z vidika zmožnosti promoviranja ustreznega »notranjega dobrega« v športu. Kot svetovni avtoriteti in ključna akterja razvoja filozofije športa v Evropi in svetu sta prof. Parry in prof. McNamee, ob izvedbi svojih vabljenih predavanj, delovala tudi kot mentorja prisotnim udeležencem. Vsak predstavljeni prispevek sta pozorno spremljala in posredovala vprašanja za diskusijo, nadgradnjo raziskave in besedila prispevka ter napredek vsakega udeleženca. Na ta način je konferenca za vse prisotne delovala kot stimulatívno učno okolje z močno podporo akademskemu razvoju posameznikov kot tudi discipline bioetike v športu na območju jugovzhodne Evrope.

Zadovoljstvo udeležencev ob zaključku konference in vrnitev iz Varaždina v Zagreb (od leve proti desni stojijo: asist. Luka Janeš in asist. Matija Mato Škerbič, Hrvaška, izr. prof. ddr. Joca Zurc, Slovenija, doc. dr. Anđelo Maly, Hrvaška, od leve proti desni spredaj: izr. prof. dr. Boryana C. Angelova-Igova, Bolgarija in dr. Jernej Pisk, Slovenija)

Slovenija je zastopala pet uveljavljenih filozofov športa. Kot prvi je profesor dr. Lev Kreft predstavil svojo novo tematiko raziskovanja s prispevkom »*Boxing from the Ethical Corner: The Art of Japan*«. Pozornost je posvetil obravnavi boksarskega športa z vidika umetnosti, zlasti njegove umetniške upodobitve, v kateri se za razliko od drugih športov pogosto predstavlja simbolična reprezentacija moškosti z vsemi svojimi strastmi in strahovi in etični standardi, ki so prenosljivi v vsakodnevno življenje. Na primeru povojne Japonske umetnosti je osvetlil etiko boksa kot etiko odgovornosti do uporabe nasilja. Ugotovil je, da se boks v japonski umetniški praksi ne pojavlja kot subjekt reprezentacije, temveč kot metoda produkcije. V nadaljevanju je bila skozi kratko zgodbo »Tišina«, japonskega pisatelja Haruki Murakami, predstavljena boksarska praksa kot vir osebne etične stabilnosti v vsakdanjem življenju. Profesorica dr. Olga Markič iz Oddelka za filozofijo, Filozofske fakultete UL se je v svoji predstavitvi z naslovom »*Neuro-Enhancement and Neurodoping*« posvetila aktualnim vprašanjem nevroetike in izboljševanja človekovih kognitivnih funkcij s pomočjo farmacevtskih in drugih oblik stimulacije možganov pri zdravih posameznikih. Avtorica je izpostavila ključno dilemo, ali naj se nevrointervencije vrednotijo kot goljufanje v športu, ki ga je potrebno definirati kot nezakoniti nevrodoping, ali pa jih velja obravnavati

samo kot možne pristope pri premagovanju omejitev športnika. V zaključku je avtorica poudarila, da ni enoznačnega odgovora, potrebno ga je iskati tudi pri značilnostih posameznih športov. Dr. Jernej Pisk, predsednik Slovenskega društva za filozofijo športa, je prvi dan konference izzval občinstvo s prispevkom »*From Anthropology to Ethics of Cardinal Virtues in Sport*«. Avtor se je posvetil obravnavi etiki vrlin kot eni izmed najvplivnejših teorij v etiki športa. Izpostavil je, da je izvor vrlin v specifičnem klasičnem razumevanju človekove narave in antropoloških virov usmerjen v samoperfekcionizem, ki je še kako relevanten za današnjo filozofijo športa. V nadaljevanju je izpeljal štiri glavne kardinalne vrline: modrost, pogum, zmernost in pravičnost, ki predstavljajo odličnost moralnega značaja oz. tako imenovani koncept dobrega v etiki, ob njem pa vzporedno tudi koncept pravičnosti v družbi. Avtor je poudaril, da navedene vrline prispevajo k razumevanju človekove narave in same narave športa. Izr. prof. ddr. Joca Zurc, ki se trenutno s štipendijo japonske akademije znanosti (*Japan Society for the Promotion of Science*) podoktorsko izobražuje na področju filozofije športa in didaktike športne vzgoje na Univerzi v Okayami (osrednja Japonska), pa je predstavila ugotovitve zadnjega raziskovanja v prispevku »*Bioethical Issues of Women's Artistic Gymnastics*«, v katerih je razgrnila bioetične dileme v športu mladih,

kot so gensko testiranje in selekcija otrok za vrhunski šport, legalizirana problematika razširjene uporaba sredstev proti bolečinam in drugih stimulsov za izboljšanje športne izvedbe, rasna vprašanja ter vprašanja testiranja spola pri športnicah. Ob navedenih slovenskih predstavitev je na konferenci v razpravah vidno sodeloval tudi filozof športa, dr. Milan Hosta.

Hrvatsko društvo za bioetiko je izdalo zbornik povzetkov konference v 200 izvodih. Ob slednjem pa so kot organizatorji konference nastopali še Hrvaško filozofsko društvo in Center odličnosti za integrativno bioetiko, ki deluje v okviru Filozofske fakultete Univerze v Zagrebu in je bil ustavljen leta 2014 med prvimi sedmimi znanstvenimi centri odličnosti na Hrvaškem. Center združuje novo generacijo hrvaških filozofov, kineziologov in bioetikov, ki se ukvar-

jajo z vprašanji filozofije športa, etike in bioetike v športu ter si prizadevajo za originalnost, pomembnost in aktualnost svojih znanstvenih ugotovitev ter njihovo primerljivost z najkakovostnejšimi organizacijami in raziskovalnimi skupinami v svetu. Center v sodelovanju s Hrvaškim filozofskim društvom vsako leto organizira Lošinjske dneve bioetike.

S pomočjo sponzorjev in lokalne turistične organizacije je bil organiziran voden ogled mesta in odlična pogostitev udeležencev. Konferenca »Etika, bioetika in šport« je potekala že drugič po vrsti. Prva izvedba je bila marca 2018, na kateri sta med slovenskimi predstavniki nastopila prof. dr. Lev Kreft in dr. Milan Hosta. Za v prihodnje pa so načrti naših sosedov še smelejši, saj si želijo na Hrvaškem, v čudovitem obalnem mestu Split, organizirati svetovno konferenco filozofije

športa IAPS (*International Association for the Philosophy of Sport*). Ob konferencah pa ne velja zanemariti tudi obsežnega bibliografskega opusa monografij, periodičnih publikacij, znanstvenih člankov ter nenazadnje evropskih projektov, ki jih izkazuje pomlajena hrvaška ekipa filozofov športa. Ob teh uspehih si velja postaviti vprašanje, ali tudi slovenski filozofi in kineziologi zmoremo združiti naš potencial, voljo, znanje in ideje ter prispevati k razvoju športa na področju njegove etike in bioetike tudi v mednarodnem prostoru. Južni sosede so nam dali lep zgled, ki žanje uspeha in ki ga zagotovo velja posnemati!

izr. prof. ddr. Joca Zurc,
JSPS International Research Fellow
Okayama University,
Graduate School of Education, Japonska
joca.zurc@guest.arnes.si